

RUM og pædagogik

Deltagelse for alle

-

- Strategi for udvikling af de fysiske læringsrum i skolen, samt samspillet mellem rum og pædagogik

2024

RUM og pædagogik - deltagelse for alle

Det følgende er Norddjurs kommunes strategi for udvikling af de fysiske læringsrum på skolerne og samspillet mellem rum og pædagogik.

Strategien har afsæt i to af de otte anbefalinger, der er formuleret i §17.4 udvalget om folkeskolen under Børne- og Ungdomsudvalget i 2023. De to anbefalinger har til formål at styrke almenområdet, så vi i højere grad lykkes med at forebygge et stigende behov for specialundervisning og derved kan mindske den stigende tendens til segregering:

Anbefaling 5: Styrke specialpædagogiske kompetencer

Anbefaling 7: Styrke de fysiske læringsrum

Rum og pædagogik - deltagelse for alle er udviklet i regi af matrixgruppen for styrkelse af læringsmiljøer i skoler og dagtilbud i Norddjurs kommune. Strategien bygger bl.a. på viden, erfaringer og behov fra 1.500 skoleelever, 150 lærere og pædagoger, samt alle lederteams i kommunens skoler (spørgeskemaundersøgelse). Den faglige del er kvalificeret i et samarbejde med Dansk Center for UndervisningsMiljø (DCUM).

72% af eleverne siger, at den hyppigste arbejdsform er makkerarbejde, 34 % siger, at de også hyppigt undersøger ting.

Jeg er mest glad for tavle, smartboard og mikroovn.

Jeg kan godt lide, vi hænger de ting op vi laver nogle gange.

Målsætning

Rum og pædagogik - deltagelse for alle tager udgangspunkt i vores fælles kerneopgave, i *Fællesskaber for alle - politik for tidlig indsats og inklusion* og i *Rammen for udskolingen*.

Strategien har et specifikt fokus på det, der giver deltagelsesmuligheder for børn og unge i almenskolen.

KERNEOPGAVE

Strategiens målsætning:

Mål- sætning

- At mindske behovet for specialundervisning og segregering til specialtilbud.
- At opkvalificere og styrke medarbejdernes kompetencer til at fremme det enkelte barns deltagelsesmuligheder i almenskolen.
- At skolens RUM fungerer som medspiller for pædagogikken/didaktikken og afspejler det, vi vil med undervisningen og fællesskabet i skolen.
- At udviklingen af det fysiske læringsmiljø medvirker til at styrke børns og unges oplevelse af psykologisk tryghed, faglig trivsel og velbefindende.
- At arbejdet med pædagogik og rum fremmer variationen af undervisningsformer i skolen, som medtænker børns forskellighed og motivation.
- At udnyttelse af rum i samspil med pædagogik sker i et systematisk og dynamisk samarbejde mellem det pædagogiske personale.

Tre indsatsområder

Strategien indeholder tre indsatsområder, som tilsammen skal løfte målsætningen.

1 Samspil mellem rum og pædagogik

2 Kompetenceudvikling for pædagogisk personale og skolens ledelse

3 Samarbejde i professionelle læringsfællesskaber

41 % af udskolingseleverne mener, at lokalet sjældent inspirerer dem til at lære noget nyt.

Jeg kan bare ikke lide at sidde inde i en klasse.

Samspil mellem rum og pædagogik

Det fysiske læringsmiljø spiller en vigtig rolle for børns læring, trivsel og motivation. Når rum og pædagogik spiller sammen, skabes mere optimale betingelser for børns og unges læring og trivsel. Rummet har betydning for stemningen i lokalet. Det kan skabe ro og overskuelighed. Det kan afgrænse, det kan guide, og det kan inspirere. Når børn har flere muligheder for at tilvælge steder, der matcher deres opgave og arbejdsmetode, så stiger motivationen, og det er med til at skabe arbejdsro.

Klasselokalet er det rum, eleverne føler størst tilknytning til. Det er det rum, som fylder mest i personalets arbejde med relationer og fællesskaber for alle. Derfor er klasserummet centralt i arbejdet.

RUM & pædagogik

- Alle skoler har fokus på pædagogik, didaktik og klasseledelse, som medtænker børns forskellighed.
- Klasselokalet har første prioritet i arbejdet med det fysiske læringsmiljø. Når skolen er klar til at inddrage andre rum, prioriterer skolen selv mellem: Uderum, fællesrum, grupperum og faglokaler.
- Personalet arbejder systematisk med rummets betydning som medspiller for pædagogik og didaktik.
- Personalet udnytter rummets muligheder til udvikling af undervisningsformerne og børns deltagelse.
- Personalet planlægger forløb, hvor indretning og brug af rummet indgår som en fast del af den didaktiske planlægning og i teamets aftaler om klasseledelse.
- Personalet inddrager eleverne i indretning og brug af rum i skolen.

Personalet udvikler centrale aspekter af klasserummets og efterhånden andre rums basisfunktioner (jf. bilag 1, side 12.)

- Fysisk og psykisk tryghed
- Rare og attraktive omgivelser
- Indretning der matcher opgaven
- Indretning der fremmer den ønskede sociale kontakt og samspillet i klassen
- Stimulerende indretning der kan inspirere og udfordre
- Rummets personlighed

*Der er varmt og hyggeligt i
vores klasselokale.*

*Min lærer er der, så jeg skal
ikke ud at lede.*

*Jeg er mest glad for min
plads og min makker.*

*Der er en tavle min lærer
skriver på, så synes jeg, det
er lettere at forstå det.*

*...for ellers ville
jeg være helt
ensom!*

Kompetenceudvikling

Det pædagogiske personale udvikler viden og kompetencer, så de kan planlægge og gennemføre undervisning med udgangspunkt i klassens fællesskab og børns forskelligheder. Kompetenceudviklingen sker i to spor ift. anbefaling 5 om styrkelse af specialpædagogiske kompetencer og anbefaling 7 om at styrke de fysiske læringsrum.

Det pædagogiske personale deltager i et kompetenceforløb på 4 moduler á 3 timer om samspillet mellem RUM og pædagogik, desuden tilkøbes en online læringsportal. Kompetenceforløbene indeholder teori, praksisnær viden og prøvehandlingsforløb. Følgende er beskrivelse af indholdet på de fire moduler:

1

- *Viden om betydning af rum og sammenhængen til pædagogik, didaktik og klasseledelse.*
- *Kendskab til værktøjer til elevinddragelse.*
- *Prøvehandlinger - justering af det fysiske læringsmiljø med udgangspunkt i modulets temaer.*

2

- *Viden om rums basisfunktioner.*
- *Forståelse af indeklima i bred betydning.*
- *Viden om faktorer der skaber psykologisk tryghed for børn og unge.*
- *Ny prøvehandling - justering af det fysiske læringsmiljø med udgangspunkt i modulets temaer.*

3

- *Viden om børns forskelligheder og specialpædagogiske behov.*
- *Kendskab til redskaber/praksis der skaber deltagelsesmuligheder fx læringszoner, visuel guidning, klasserumsledelse.*
- *Prøvehandling - justering af det fysiske læringsmiljø med udgangspunkt i modulets temaer.*

4

- *Videndeling - Klassebesøg og skolebesøg.*
- *Opfølgning på prøvehandling.*

Online specialpædagogisk kompetenceudvikling

For at styrke det pædagogiske personales specialpædagogiske kompetencer deltager skolerne i et fleksibelt kompetenceudviklingsforløb via en online læringsportal. Portalen tilbyder en række forskellige forløb inden for det specialpædagogiske område, herunder kurser om pædagogiske og didaktiske tilgange inden for eksempelvis temaerne ordblindhed, autisme, KRAP mv.

Portalen kan bruges til at sætte retning, inspirere og kompetenceudvikle med ny viden og tilgange - både for hele personalet og i de enkelte teams. Det digitale format og den store variation af temaer giver de enkelte skoler mulighed for at tilrettelægge kompetenceudviklingen som en del af deres samlede kompetenceforløb. Det er op til den enkelte skole at udarbejde handleplan og strategi for anvendelsen af den online læringsportal, så de målrettes bedst muligt skolens eget behov.

Samarbejde

Formålet med undervisningen og aktiviteter i skolen skifter. De samme rum har flere forskellige formål og brugere. Derfor bliver arbejdet med det fysiske læringsmiljø dynamisk og en fælles opgave for personalet.

Samarbejde

- Personalet om den enkelte klasse samarbejder om pædagogiske tilgange og planlægning af undervisningen fx i to-voksen-forløb.
- Alle skoler udvikler en systematik i arbejdet med det fysiske læringsmiljø med udgangspunkt i læringscirklen. Læringscirklen er en justeret version af modellen for *Design thinking proces*, hvor der arbejdes med udgangspunkt i data.
- Ledelsen på alle skoler igangsætter, leder og vedligeholder personalets samarbejde om indretning og ibrugtagning af de fysiske læringsrum og den online læringsportal, så det er i samspil med pædagogikken og didaktikken. Det sker i form af prøvehandlinger i professionelle læringsfællesskaber.
- Personalet involverer eleverne som et centralt element i læringscirklen.
- Alle skoler har mindst 2 uddannede undervisningsmiljørepræsentanter (UMR) blandt eleverne.
- Alle lederteam deltager i kursusdag i ledelse af professionelle læringsfællesskaber.

49% af eleverne siger, at klasselokalet er egnet til fordybelse.

Lederne siger, at de mangler viden om, hvordan vi arbejder med det fysiske læringsmiljø.

Kommunal understøttelse

Strategien understøttes af fælleskommunale initiativer.

Kommunikation

Der udarbejdes:

- En video med centrale vidensbaserede pointer i arbejdet med RUM og pædagogik. Formålet er at udvikle og fastholde et fælles sprog om arbejdet med RUM og pædagogik.
- Et idekatalog til indretning og ibrugtagning af rum i forlængelse af teamenes prøvehandlinger.
- Et planlægningsredskab til brug i teamenes arbejde med det fysiske læringsmiljø. Det tager afsæt i de 6 basisfunktioner og designcirklen.

Materiale til nye medarbejdere

- Nye medarbejdere skal i introduktion til arbejdet præsenteres for videoen, en folder om RUM og pædagogik og idekatalog.

Trivsel og læring

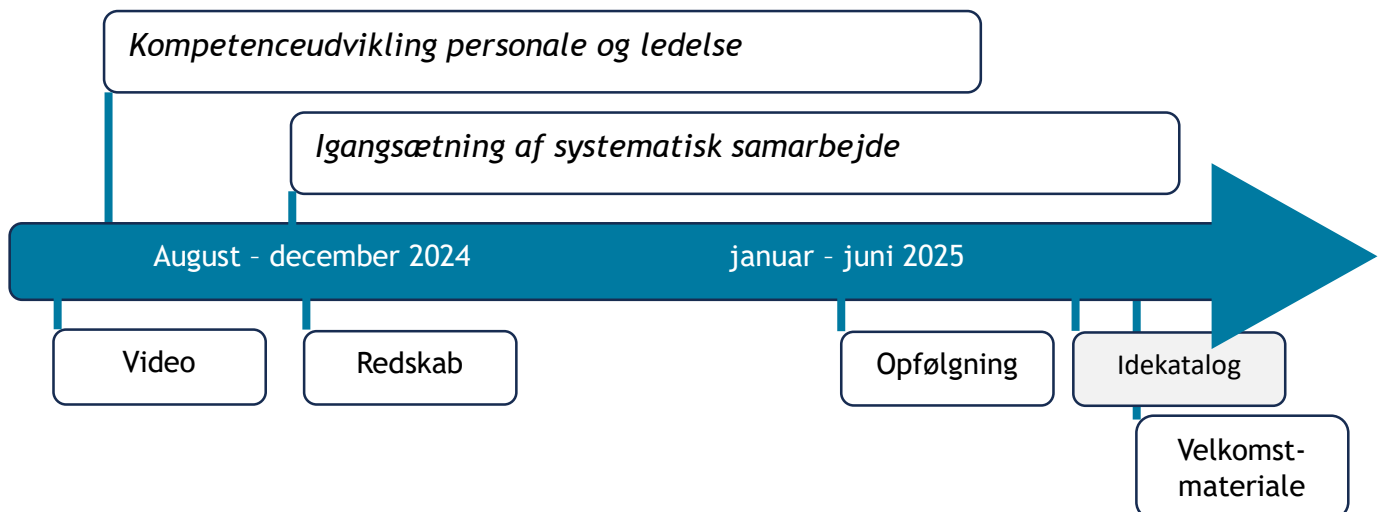
- Alle fagpersoner i Trivsel og Læring kender indholdet i udvikling af det fysiske læringsmiljø i skolen.
- Trivsel og Læring har én eller flere medarbejdere som i mindre omfang kan vejlede specifikt ind i sammenhængen mellem indretning af rum og børns deltagelsesmuligheder.

Opfølgning

- Alle skoler følger løbende op på effekten af de lokale prøvehandlinger som led i arbejdet med professionelle læringsfællesskaber.
- Der laves en opfølgende spørgeskemaundersøgelse med elever, personale og ledelse, hvor vi kan se:
 - En positiv udvikling på elevernes oplevelse af at være inddraget i brugen af rum i skolen.
 - Personalet oplever i højere grad, at de kan inddrage det fysiske læringsmiljø i deres pædagogiske og didaktiske overvejelser.
 - Der er i højere grad et systematisk samarbejde om udnyttelse af det fysiske læringsmiljø på tværs af klasser, trin, skoler.

Tidsplan - på den korte bane

Økonomi

- Der afsættes 1 mio. kr. til anlæg på skolerne, der skal understøtte samspil mellem RUM og pædagogik.
- Der afsættes 500.000 kr. til kompetenceudvikling i form af grundforløb for det pædagogiske personale, kursus for lederteams i ledelse af PLF samt den online læringsportal.

Arbejdsgruppen foreslår, at der fremadrettet prioriteres midler til yderligere kompetenceudvikling og indretning af rum med møbler og interiør, som skal understøtte prøvehandlinger og fleksibel indretning.

Bilag 1: 6 basisfunktioner

6 Basisfunktioner

- Der er en oplevelse af et rart og attraktivt miljø
- Der er den rette balance i brugen af farver, lys, planter, billeder på væggene og valg af møblers farver og materialer
- Der kan være åbne og større arealer eller mindre lukkede rum i rummet

Rare og attraktive omgivelser

- Eleverne kan identificere sig med rummet og fællesskabet
- Rummet præsenterer elevernes produkter eller genstande som lærere/pædagoger ønsker at inspirere eleverne med
- Rummet tilføres (skæve) genstande som skaber identitet som giver det et særpræg og giver det en historie, som elever og lærere/pædagoger kan relatere til

Rummets personlighed

- Rummet udgør et inspirerende læringsmiljø, der fremmer nysgerrighed og kritisk tænkning
- Det er indrettet med fx læringstationer, værksteder og udstyr, der inspirerer til afprøvning og udforskning

Stimulerende indretning

Fysisk og psykisk tryghed

- Lokalet er indrettet med orden og ryddelighed. Hylder og depotplads er velorganiseret
- Møblerne passer til eleverne.
- Både elever og personale har deres egen plads til egne ting
- Der er fri af farlige genstande og materialer
- Der er et godt indeklima med begrænset støj og god luftkvalitet
- Der er en oplevelse psykologisk tryghed

Indretning der matcher opgaven

- Indretningen er tydeligt kodet ved at være tilpasset arbejdsmetoden, opgaven og undervisningsformen
- Der er adgang til nødvendige materialer og til opbevaring af elevernes arbejder
- Arbejdsområder/pladser placeres, så der kan arbejdes uforstyrret.
- Der er synlige læringsmål og aftaler fx ved hjælp af piktogrammer, billeder mv.

Indretning der fremmer den ønskede sociale kontakt

- Indretning af siddepladser og læringszoner skal fremme den ønskede sociale interaktion
- Der er mulighed for variation og fleksibilitet

Med inspiration fra F. Steele (1973) og Dr. Carol Weinstein (2007)